

Warszawa, 13 kwietnia 2018 r.

Opinia do ustawy o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym

(druk nr 783)

I. Cel i przedmiot ustawy

Przedłożona Senatowi ustawa zmierza do:

- zaznaczenia (w art. 7 § 5 i 6 ustawy o Sądzie Najwyższym), że Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Dyscyplinarnej będzie dysponował daleko idącą samodzielnością w dysponowaniu budżetem związanym z funkcjonowaniem Izby Dyscyplinarnej,
- dodania (w art. 13 § 5), że możliwe będzie wskazanie przez Zgromadzenie Ogólne SSN osoby innej niż sędzia przewodniczący Zgromadzeniu, która przekaze Prezydentowi RP uchwałę w sprawie wyboru kandydatów na stanowisko Pierwszego Prezesa SN,
- przesądzenia, że Senat RP będzie wybierał ławników Sądu Najwyższego w głosowaniu jawnym,
- wyłączenia (w art. 73 § 2) z kompetencji Pierwszego Prezesa SN obowiązku wyznaczania ławników do orzekania w sprawach dyscyplinarnych,
- rozszerzenia regulacji zawartej w art. 111 § 4, tak by Prezydent RP mógł wskazać sędziego SN, który będzie kierował Izbą SN lub Sądem Najwyższym, niezależnie od przyczyny zwolnienia stanowiska przez sędziego dotychczas sprawującego daną funkcję, a nie tylko w przypadku, gdy stanowiska te będą zwolnione po wejściu w życie art. 111 § 1, czyli ukończenia 65. roku życia przez I Prezesa SN albo Prezesa Izby SN,

– wskazania (w art. 111a), że wyznaczony przez Prezydenta RP sędzia pełniący obowiązki Pierwszego Prezesa SN lub Prezesa Izby SN będzie wykonywał obowiązki i uprawnienia Pierwszego Prezesa SN lub Prezesa Izby SN określone w ustawie o Sądzie Najwyższym,

– wyłączenia (w art. 112) obowiązku zasięgania przez Prezydenta RP opinii Kolegium Sądu Najwyższego co do wszystkich przepisów wydanych na podstawie art. 4 ustawy przez okres 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy o Sądzie Najwyższym,

– upoważnienia (w art. 112a) Prezydenta RP do ogłaszania w okresie 12 miesięcy, od dnia wejścia w życie ustawy o Sądzie Najwyższym, liczby wolnych stanowisk sędziowskich w poszczególnych izbach Sądu Najwyższego, bez zasięgania opinii Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego,

– dodania przepisów przejściowych (art. 2 ustawy nowelizującej), które upoważniają Prezydenta do wyznaczania sędziów SN na podstawie art. 111 § 4 również wtedy, gdy w dniu wejścia w życie ustawy stanowiska I Prezesa SN albo Prezesa Izby SN są nieobsadzone, a także umarzają wszystkie dotychczas toczące się postępowania, których przedmiotem jest wybór lub przedstawienie kandydatów na wyżej wymienione stanowiska,

– dodania (w art. 3 ustawy nowelizującej), że ławnicy Sądu Okręgowego w Warszawie oraz SO Warszawa-Praga będą mogli orzekać również w sprawach innych niż dyscyplinarne (tzn. w sprawach ze skargi nadzwyczajnej),

– uprawnienia (w art. 4 ustawy nowelizującej) Prezesa Izby Dyscyplinarnej do przeniesienia w budżecie Sądu Najwyższego środków na wydatki związane z funkcjonowaniem Izby Dyscyplinarnej, jeżeli przed wejściem w życie ustawy Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego dokonał przeniesienia wydatków skutkujących zmniejszeniem wydatków Izby Dyscyplinarnej,

– dodania przepisu, który po wejściu w życie ustawy umożliwi przechodzenie sędziów SN do Izby Dyscyplinarnej, z innych Izb Sądu Najwyższego.

Ustawa jako dzień wejścia w życie ustawy, określa dzień następujący po dniu jej ogłoszenia.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Ustawa jest efektem prac nad poselskim projektem ustawy o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym (druk nr 2390).

Pierwsze czytanie projektu ustawy miało miejsce w dniu 10 kwietnia 2018 r. na posiedzeniu Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka. Tego samego dnia Komisja przedstawiła sprawozdanie wraz z poprawkami redakcyjnymi.

Drugie czytanie projektu ustawy miało miejsce na 61. posiedzeniu Sejmu w dniu 11 kwietnia 2018 r. Zgłoszono wniosek o odrzucenie ustawy oraz 17 poprawek, z których dwie zostały wycofane.

Najważniejsze z pozostałych 15 poprawek polegały na:

- usunięciu przepisu wzmacniającego autonomię finansową Prezesa SN kierującego Izbą Dyscyplinarną,
- podkreśleniu w zmienianym art. 13 § 5, że wyznaczenie innej niż sędzia przewodniczący Zgromadzeniu Ogólnemu SSN osoby, która przekaze Prezydentowi RP uchwałę w sprawie wyboru kandydatów na stanowisko Pierwszego Prezesa SN może nastąpić jedynie w sytuacjach wyjątkowych, w szczególności zdarzeń losowych,
- wskazaniu, że wybór ławników przez Senat RP będzie dokonywany w głosowaniu jawnym,
- usunięciu z projektu ustawy przepisu określającego otwarty katalog przypadków, w których stanowisko Pierwszego Prezesa SN lub Prezesa Izby SN zostanie zwolnione,
- dodaniu przepisu stanowiącego, że nie ulegnie przerwaniu 6-letnia kadencja obecnie urzędującego Pierwszego Prezesa SN,
- dodaniu przepisu przejściowego określającego zasady przechodzenia sędziów SN do Izby Dyscyplinarnej, z innych Izb Sądu Najwyższego,
- wydłużeniu do 30 dni *vacatio legis* ustawy.

Sejm uchwalił ustawę, nie uwzględniając wniosku o odrzucenie ustawy i 13 poprawek.

Dwie uwzględnione poprawki stanowią, że:

- wybór ławników przez Senat RP będzie dokonywany w głosowaniu jawnym,
- dodany zostanie przepis przejściowy określający zasady przechodzenia sędziów SN do Izby Dyscyplinarnej, z innych Izb Sądu Najwyższego.

III. Uwagi szczególne i propozycje poprawek

Na wstępie należy zaznaczyć, że aktualne pozostają uwagi Biura Legislacyjnego wyrażone w opinii z dnia 11 grudnia 2017 r. do ustawy o Sądzie Najwyższym w części trzeciej – uwagi dotyczące zgodności ustawy z Konstytucją, a w szczególności:

– wyrażone w pkt 1 (wynikające z wymogu kontrasygnaty Prezesa Rady Ministrów do wykonywania przez Prezydenta kompetencji wykraczających poza czynności określone w art. 144 ust. 2 Konstytucji),

– w pkt 3 w/w opinii, dotyczące art. 111 § 4, w zakresie w jakim dotyczą skrócenia kadencji Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego.

Należy też dodać, że zmiany wprowadzane w omawianej obecnie ustawie, a zawarte w art. 1 w pkt 3 i 4, były przedmiotem poprawek Biura Legislacyjnego Senatu, nie uwzględnionych w toku grudniowych prac nad ustawą o Sądzie Najwyższym.

W obecnie procedowanej ustawie zwracają uwagę następujące kwestie szczególne:

1) w nowym brzmieniu przepisu art. 131 ustawy o Sądzie Najwyższym, uprawnia się sędziów SN zajmujących stanowiska w różnych izbach Sądu Najwyższego do ubiegania się o przeniesienie na stanowisko w Izbie Dyscyplinarnej.

Sędzia planujący takie przeniesienie występując z odpowiednim wnioskiem powinien uzyskać zgodę:

- Pierwszego Prezesa SN,
- Prezesa kierującego pracą Izby Dyscyplinarnej oraz
- Prezesa izby SN, w której zajmuje stanowisko.

Ponieważ na wczesnym etapie obowiązywania nowej ustawy o Sądzie Najwyższym (do czasu obsadzenia 110 stanowisk sędziowskich) stanowiska Pierwszego Prezesa SN oraz Prezesa Izby Dyscyplinarnej mogą pozostawać nieobsadzone, zaś ich obowiązki wykonywać będą osoby o których mowa w art. 111 § 4 oraz w art. 130 ustawy, należy uzupełnić

nowelizowany przepis na wzór zmian dokonanych w przepisach art. 127 ustawy o Sądzie Najwyższym oraz w art. 3 i 4 ustawy nowelizującej.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 14, w art. 131 po wyrazach „Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego” dodaje się wyrazy „albo sędziego Sądu Najwyższego, któremu w trybie określonym w art. 111 § 4 Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej powierzył kierowanie Sądem Najwyższym” oraz po wyrazach „kierującego pracą Izby Dyscyplinarnej” dodaje się wyrazy „albo sędziego, o którym mowa w art. 130”;

2) w art. 2 w ust. 2 po wyrazach „w przedmiocie wyboru” przecinek należy zastąpić wyrazem „lub”, który wyraża tzw. alternatywę rozłączną, co podniesie walor czytelności przepisu,

3) w art. 4 ustawy wymagają podniesienia dwie kwestie:

– prawo przeniesienia wydatków określone w przepisie dotyczy dokładnie takiej samej kwoty, jaka była przeniesiona przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego przed wejściem w życie niniejszej ustawy. Tymczasem może nie być konieczności przenoszenia całej przeniesionej kwoty, stąd propozycja poprawki polegać może na zastąpieniu wyrazów „na poziomie” wyrazami „do poziomu” co pozwoli miarkować przenoszone kwoty i dostosowywać je do rzeczywistych potrzeb Izby Dyscyplinarnej;

– Prezes kierujący pracą Izby Dyscyplinarnej ma daleko idącą niezależność (autonomię) w zakresie związanym z wykonywaniem budżetu Sądu Najwyższego związanego z funkcjonowaniem Izby Dyscyplinarnej. Zgodnie z art. 7 § 2 dochody i wydatki związane z funkcjonowaniem Izby Dyscyplinarnej są włączane do projektu dochodów i wydatków całego Sądu Najwyższego. W kierunku podkreślenia tej autonomii budżetu Izby Dyscyplinarnej zmierzają dodane nowe przepisy art. 7 § 5 i 6 ustawy o Sądzie Najwyższym.

W art. 4 procedowanej obecnie ustawy mamy jednak do czynienia z odwróceniem sytuacji omawianej w art. 7 ustawy o Sądzie Najwyższym.

W przepisie tym Prezes kierujący pracą Izby Dyscyplinarnej (albo wykonujący jego obowiązki sędzia, o którym mowa w art. 130) uzyskuje samodzielne prawo przesuwania

środków w ramach całego budżetu Sądu Najwyższego (wykraczając poza zakres autonomii Izby Dyscyplinarnej) uzyskując tym samym pozycję nadrzędną nad Pierwszym Prezesem Sądu Najwyższego (albo sędzią wyznaczonym przez Prezydenta RP na podstawie art. 111 § 4).

Jego dyspozycje zmierzające do przeniesienia wydatków na funkcjonowanie Izby Dyscyplinarnej nie będą wymagały ani zgody ani nawet porozumienia ze strony tych podmiotów.

Tak ukształtowany przepis zdaje się godzić w normę wyrażoną w art. 7 § 3 ustawy o Sądzie Najwyższym, który w zakresie wykonywania budżetu Sądu Najwyższego przyznaje Pierwszemu Prezesowi SN uprawnienia ministra właściwego do spraw finansów publicznych, zaś Prezes kierujący pracą Izby Dyscyplinarnej ma takie prawo tylko w zakresie związanym z wykonywaniem budżetu Sądu Najwyższego związanego z funkcjonowaniem Izby Dyscyplinarnej.

Należy rozważyć propozycję wprowadzenia poprawki, która nałoży obowiązek zasięgania opinii lub zawarcia porozumienia z podmiotem pełniącym w chwili przenoszenia wydatków obowiązki Pierwszego Prezesa SN.

Beata Mandylis

Główny legislator